

SECCÂDE

SUZAN BAYRAKTAROĞLU*

Anadolu'da 13. yy.'dan beri düzenli ve sürekli gelişmesini sürdüren halı sanatımızın önemli bir bölümünü de özel bir işlevi olan seccâdeler oluştururlar. Kaynağını islâmiyetten alan ve "üzerinde namaz kılınan küçük halı" anlamına gelen seccâdeler, iç dolgularında işlenen ana motif ve boyutları ile diğer halılardan hemen ayrılırlar.

Arapça "secde" kelimesinden gelen seccâde kelimesine, kaynaklardan edinilen bilgilere göre, Kur'an da rastlanılmakta, namaz kılarken seccâde kullanma adeti de, peygamberler zamanına kadar gitmektedir. Peygamberden rivayet edilen bir takım hadislerle göre, kendisi için dünyanın mescid ve tahur (temiz) olması, onun diğer peygamberlere göre imtiyazları arasındadır. Dünya bir yeşil namazgâhtır. Yani temiz olan her yerde namaz kılınabilir. Nitekim bazı hadislerde Peygamber'in sahabelerinin şiddetli sağanaklardan sonra Medine Cami'inde toprak üzerinde namaz kıldıkları, burun ve başlarının çamura dokunduğu anlatılır.

Yine bazı hadisler hasır üzerinde namaz kılındığından ve bisat'tan söz eder. Bisat'ın hurma yapraklarından yapıldığı anlaşılmaktadır.

Ayrıca IX. yy.'ın sonunda boyanmış hayvan postlarının seccâde yerine kullanıldığından ve yine bazı hadislerde Peygamber'in hurma üzerinde namaz kıldığından sözedilir. hurma ile hasır arasındaki fark malzemedenden değil, büyüklüklerinden ileri gelmektedir. Hurmanın secde edilecek büyüklükte, hasırın ise insan boyunda olduğu tahmin edilmektedir. Bütün hadis kitaplarının tamamlanmasından bir asır sonra seccâde kelimesi tanınmıştır. Bu gün bilinen anlamdaki seccâdeler XV. yy.'dan geriye gitmez.¹

Günümüzde bilinen bu en eski seccâdeler, İstanbul Türk ve İslâm Eserleri Müzesi'nde yer almaktadırlar. Bu yüzyıla ait seccâdeleri bazı İtalyan ressamların tablolarında da görmek mümkündür. Bu tablolardan seccâdelerin XV. yy.'da İtalya'da tanındığını anlamaktayız.

1 Bu bilgiler için bakınız; Oktay Aslanapa, "Seccâde Maddesi", *İslâm Ansiklopedisi*, cilt 10, İstanbul 1967, s. 202-206.

Bu madde kapsamında seccâde ile ilgili hadisler, diğer islam ülkelerindeki seccâde kullarını, Türk halı-seccâdeleri vs. bilgiler yer almaktadır.

16.yy.' da Osmanlı Saray Halıları grubu içerisinde Osmanlı Saray Seccâdeleri ortaya çıkmıştır. Bu seccâdeler tek düğüm-İran düğümü sistemi ile yapılmış, çiçek ve yapraklardan oluşan bitkisel motiflerle bezenmiştir. Mihrap içleri genelde boş bırakılmış, bazen tepeden sarkan bir kandil veya bitkisel bezeme yer almıştır. Bunlarda Memlûk halılarının etkisi de belli olmaktadır. Sık düğümlü olup, kadife gibi bir görünümüleri vardır. Az sayıdaki örnekler Türk ve İslâm Eserleri Müzesi ile Topkapı Sarayı Müzesi'ndedir. Bunların devamında 17. yy.'da yepyeni desen ve şekiller ortaya çıkmış ve seccâde halılar en parlak devrini yaşamıştır. Birden fazla mihrap motifi bazı örneklerde yan yana sıralanarak saf seccâdeleri oluşturmuşlar, bazı Kırşehir seccâdelerinde iki mihrap iççe yer almıştır. Bazı Sivrihisar kilim seccâdelerinde ise 4-5 mihrap üst üste işlenmiştir.

19. yy.'da mihrap tepesinden, mihrap içine doğru kandil motifinin sarktığı seccâdeler yaygın biçimde görülür. Kandil motifi, Saray Seccâdelerinden bu yana görülen bir motiftir.

Çeşitli bölgelerde değişik renk ve desenlerde üretilen seccâdeler, dokunduğu yerin adıyla anılan grupları oluşturmuş ve halı sanatı içerisinde ön plâna çıkmıştır. Bunlar Selçuklu ve Osmanlı halı geleneklerini devam ettirmekle birlikte, yöresel özellik ve zevklerinde birleşmesiyle oluşmuşlardır. Günümüze kadar da üretimin devam ettiği bu gruplar Gördes, Kula, Lâdik, Milas, Kırşehir, Mucur seccâdeleridir.

Seccâdelerin ana motifi mihraptır. Mihrap camilerin kible duvarında bulunan ve imamın namaz kıldırırken durması için ayrılmış olan girintili yerdir. Mihrap ilk kez 8. yy. başlarında ortaya çıkmıştır.²

Camilerde yer alışı, ilk defa büyük camiler yaptırmış olan Emeviler devrine rastlayan mihrabın oluşumu hakkında, mevcut yayınlar ve araştırmacılar iki kaynak göstermektedirler. Bunlar Hristiyan kilisesi mihrabı (absisi) veya Budist hücresidir. Bunların ne derece doğru olduğu tartışılabilir. Hristiyan kiliselerinin mihrabı (absisi) büyük olmaktadır. Oysa camilerdeki mihrap daha küçüktür ve bazen kible duvarında birden fazla olabilmektedir. Ayrıca yarım silindirik şeklindeki hücre, Akdeniz mimarisinin en yaygın tezyinatından olup, bunun kabul edilmesi, daha büyük olan kilise mihrabının taklidinden daha doğaldır. Diğer taraftan mihrabın putlar için yapılan Hindu veya Budist hücrelerinden gelmiş olması ihtimali de birincisi kadar yakın veya uzaktır. Zira Hindu putların heykeli çok istisnaî hallerde bir hücreye konulurdu, umumiyetle dört köşe ayrı bir mabette dururdu. İslâmiyet'in kabulünden sonra ilk zamanlar kible yeri mihrap ile değil, renkli bir çizgi veya üzerinde bazı işaretler bulunan bir taş levha gibi, herhangi bir işaretle gösteriliyordu. Hz. Muhammed'in Medine'deki ilk camisinde halk, mihrap veya namaz

2 Doğan Hasol, "Mihrap Maddesi", *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*, İstanbul 1979, s. 354.

hücresi yerine bir taş parçasına yöneliyordu. Başlangıçta bu taş parçası caminin kuzey duvarına konuluyordu. Mekke kible olunca, güney duvarına konuldu.³

Cami mimarisinin en önemli birimi olarak kabul edilen mihrap, İslâm Sanatı içerisinde sürekli gelişmesini sürdürmüştü; alçı, taş, mermer, çini, az olarak da ahşap malzeme ile her dönemin zevk ve üslûbuna uygun olarak sanat tarihimizde yerini almıştır.

Klâsik bir mihrapta, ortada üzeri bir yarım kubbe ile örtülü, yarım silindirik şeklinde bir niş (girinti, hücre), nişin üst tarafından duvar yüzeyiyle aynı düzeyde niş köşelikleri, bunun üzerinde ayetlik veya kitabelik denilen enine dikdörtgen bir pano ve bunları sağdan, soldan ve üstten çevreleyen, üzerinde bitkisel veya geometrik bezeme olan bir kaç sıra bordür bulunur. Genel şema esas olmakla birlikte tarih boyunca her dönemde gerek niş ve üst örtüsünde gerekse bordürlerde değişik üslûplarda, değişik yazılar ve bezemeler yapılmıştır (Çizim 1). Bunların hepsini bir halı seccâde de görmemiz mümkündür (Çizim 2)⁴. Örneğin stalaktitli bir mihrabın halıya yansımaları, yukarı doğru daralan ve tepede birleşen basamaklı niş tepeliği şeklinde olmaktadır. Anadolu Selçukluları döneminde yapılan bazı camilerde örneğin Ankara Aslanhane Camii mihrabında olduğu gibi mihrap tepesinde yatık "S" şeklinde yer alan stilize ejder motifi, halıda (Kırşehir ve Gördes seccâdelerinde) ayetlik veya kitabelik denilen enine dikdörtgen pano içerisinde yer almaktadır. Bu örnekler çoğaltılarak ayrı bir makale konusu yapılabilir.

Tarih içerisinde sanatla etkileşim sürekli var olmuştur. Bunun bir örneği de cami ve mescidlerdeki mihrabın, halı-kilim sanatımıza yansımaları ve bunun sonucu olarak farklı bir işlevi olan seccâdelerin ortaya çıkmasıdır. 17. yy.'dan beri varlığını sürdüren ve Türk Halı Sanatı'nın son 400 yılına damgasını vuran yöresel seccâdelerimizi tek tek inceleyecek olursak:

1) GÖRDES SECCÂDELERİ

Gördes, Batı Anadolu'da Manisa iline bağlı bir ilçedir. Karakteristik renk ve desenleriyle, Türk halı sanatında önemli bir grup oluşturmuş, Türk halılarında kullanılan çift düğüm tekniğine adını vermiştir. Tek ve çift mihraplı halı-seccâdeleri, 17. yy.'dan beri izlenilmektedir.

17.yy. sonu – 18. yy.'a tarihlenen, Kız Gördes de denilen ve daha çok çeyizlik olarak dokunan çift mihraplı halılar, seccâde boyutlarından büyük olup, tam merkezde çift mihrap formu vardır. Mihrap nişi küçük basamaklıdır. Tam tepede mihrap içine doğru küçük birer balık motifi ile mihrabın için-

³ Bu bilgiler için bakınız. Oktay Aslanapa, "Mihrap Maddesi", *İslam Ansiklopedisi*, cilt 5, 1. kısım, İstanbul 1967, s. 294-304.

de, ortada iri çiçeklerden oluşan bir demet bulunur. Mihrap köşeliklerinde birer rozet çiçeği etrafına dizilmiş, stilize karanfil demetleri yer alır. Mihrapların üst tarafında ayetlik denilen enine dikdörtgen panoda yatık S şeklinde stilize çift başlı ejder motifi yer almaktadır.

Halıyı iki ince, bir kalın bordür çevirir. İnce bordürlerde şaşırtmalı olarak, stilize, küçük yaprak ve ucunda lâle çiçeğinden oluşan bitkisel form işlenmiştir. İnce bordürler arasındaki ana bordürde ise yine şaşırtmalı yönlerde bir yaprak, iki çiçekten oluşan bitkisel desen devamlı olarak işlenmiştir. Yaprak, testere dişi şeklinde, çiçeklerde kesik elma şeklinde olup, bu isimlerle adlandırılanlar da vardır.

Doğal boyalarla renklendirilen, yün malzeme ile dokunan Gördes halılarının düğüm şekli Türk düğümüdür. Türk halılarının düğüm şekli olan ve en sağlam teknik olan çift düğüm-Türk düğümünün bir adı da Gördes düğümüdür.

Gördes halılarında kullanılan renkler bordo-kırmızı, açık mavi, pastel yeşil, sarı, beyaz, lacivert ve az olarak da koyu bordodur. Mihrap içleri bordo kırmızı, köşelikler mavi zeminlidir. Bazı tek mihraplı seccâdelerde mihrap içi düz lacivert olabilmektedir.

Tek mihraplı seccâdelerde küçük basamaklı bir mihrap nişi bulunmakta, mihrap tepesinden aşağıya doğru bir motif –genelde kandil– sarkmaktadır. Mihrap içi boş da olabilmektedir. İki ince bir kalın bordürü bitkisel desenlidir.

Bazı 19. yy. örneklerinde mihrap üstündeki ayetlik bölümünde stilize ejder yerine, stilize bitkisel formlar da yer almakta, çözümlerde pamuk ipliği kullanılmaktadır. Yine bu yüzyılda bir grup Gördes seccâdesinde mihrap ve bordür konturlarının kalktığı ve bordürlerde iri yaprakların işlendiği görülmüştür.

2) KULA SECCÂDELERİ

Kula, Batı Anadolu Bölgesi'nde, Manisa'ya bağlı bir ilçedir. 17. yy.'ın sonlarından itibaren örneklerini gördüğümüz Kula halıları, karakteristik renk ve desenleriyle günümüze kadar gelmişlerdir.

Kula seccâdeleri genellikle 17-18. yy.'lara tarihlenmekte, yün malzeme ve Türk düğümü tekniğiyle yapılmaktadırlar. Renkleri çok pastel olup, kırmızıya yakın kahverengi, açık sarı, beyaz, açık mavi ve laciverttir. Genellikle bordürler açık renk, mihrap içi lacivert olup, kontrast yapmaktadır.

Merkezde bir mihrap nişi bulunur. Bu mihrap bazı örneklerde kenarlarda iki ince sütunce ile taşınır. Mihrap tepeliği küçük basamaklı veya düz olup, sivri kemer şeklindedir. Mihrap köşelikleri çok küçük çiçek veya geometrik

motiflerle doldurulmuştur. Mihrap tepesinden aşağıya niş içine doğru küçük bir ibrikten çıkan hayat ağacına benzer çok simetrik bitkisel motif sarkar. Mihrap üstündeki ayetlik bölümünde yine küçük çiçekler bulunur.

Kula seccâdelerinin bordür sistemi, diğer seccâdelerden farklıdır. En dışta ince, bitkisel desenli bir bordürden sonra, 5-6 sıra ince şerit bordürler yer alır. Bunların üzerinde çok küçük motifler bulunur. İnce şerit bordürlerden sonra yine bir sıra bitkisel desenli ince bordür vardır. Bordürler genellikle açık renklidir. Üzerlerindeki motifler de yine pasteldir.

Kula halılarının diğer bir tipi de "Manzaralı Kula" halılarıdır. Batı etkilerinin Anadolu'ya gelmesinden sonra duvar, tavan ve dolap süslemeleri gibi mimarîde gördüğümüz manzara tasvirlerini, stilize edilmiş bir şekilde halı üzerinde görmekteyiz.

Anadolu'da Kırşehir'de de dokunduğu bilinen manzaralı halılarda, desenler genelde bir mihrap içerisinde yer alır. Çatılı evler, ağaçlar, camiler, köşkler, konaklar ve kalelerin tasvir edildiği bu desenler, bir platform üzerinde ve kat kat işlenmiştir. Stilize edilmelerine rağmen, oldukça gerçekçidir.

Mevcut örnekler 19. yy.'a tarihlenmekte olup, renkler daha canlıdır.

"Kömürcü" diye anılan siyah rengin kullanıldığı halılarda Kula'da yaygındır.

3) LADİK SECCÂDELERİ

Ladik, Konya-İzmir karayolu üzerinde, Sarayönü'ne bağlı bir kasabadır. Diğer bir adı da "Halıcı"dır. Yörede dokunan halılar Ladik halıları diye anılmaktadır.

Kaynaklara göre, Ladik halıları 17. yy. sonlarından itibaren yaygınlaşmaya başlamıştır. 17. ve 18. yy.'lara ait çok sayıda seccâde tipinde örnek, çeşitli müze ve koleksiyonlarda yer almaktadır.

Doğal boyalarla boyanan, yün malzeme ile dokunan Ladik halıları, kırmızı, mavi, beyaz ve sarı renklerde olup, az olarak lacivert ve kahverengi de kullanılmıştır. Bu renkler canlı olmakla birlikte gözü yorucu bir etki bırakmazlar.

Ladik seccâdelerinin, mihrap formu diğer seccâdelerden farklı olup, üç tepelikli bir mihrap nişi vardır. Ortadaki daha yüksek ve geniştir. Her birinin tepesinde alem şeklinde geometrik uzantıları vardır. Yine Ladik seccâdelerinin karakteristik özelliği olarak, bu üç tepelikli mihrap nişinin altında veya üstünde ince bir kuşakla ayrılan ve içinde uzun saplı, yapraklı, uçlarında lâle veya haşhaşa benzer çiçeklerin olduğu bir bölüm yer alır. Bu uzun saplı bitkisel motifler genellikle beş adettir.

Mihrap içleri kırmızı veya mavi renklidir. Buna bağlı olarak mihrap nişi

kırmızı ise bitkisel sapların olduğu bölüm mavi, mavi ise, kırmızı olmaktadır. Bazı örneklerde mihrap köşelikleri tezat yapacak şekilde beyaz zeminlidir. Mihrap köşeliklerinde dört yapraklı lâle ve kenarları testere dişi şeklinde yapraklarla, küçük soyut çiçekler yer alır. Mihrap içinde stilize bir hayat ağacı veya köşeliklerdeki çiçeklerden olabildiği gibi, az olarak geometrik şekillerin yer aldığı örneklerde bulunmaktadır.

Halıyı iki ince bir kalın bordür çevirir. Genellikle sarı, kırmızı ve kahverengi zeminli olan ince bordürlerde, zikzak dal ve üzerinde küçük çiçek motifleri bulunmaktadır. Çoğunlukla sarı zeminli, seyrek olarak lacivert zeminli de olabilen ana bordürlerde lâle ve yuvarlak hatlı çiçek (rozet) motifinin ardarda işlendiği görülmektedir. Ladik seccâdelerinin bu karakteristik ana bordür şeması bazı 17. yy. madalyonlu Uşak halılarında da yer almaktadır.

4) MİLAS SECCÂDELERİ

Batı Anadolu'nun güneyinde yer alan Muğla iline bağlı Milas ilçesi ve çevresinde dokunan Milas halıları; karakteristik desen ve renkleriyle, Türk halı sanatında önemli bir yer tutmaktadır.

Özellikle, 18. yy.'a ait örneklerine çok miktarda rastlanılan Milas seccâdelerindeki mihrap formu, diğer yörelere ait seccâdelerin mihrap formlarından hemen ayırdedilebilmektedir. Üçgen şeklindeki mihrap tepeliği bir boğum yaparak daralmakta, daha sonra genişleyerek mihrap kavsarası ile birleşmektedir.

Halının tam ortasında yeralan bu mihrabı, iki ince bordürle bunların arasında bulunan bir kalın, ana bordür çevreler. Yine Milas halılarına özgü olan bu bordürlerden ince bordürlerde baklava şeklinde motifler veya küçük yuvarlak hatlı çiçek motifleri işlidir. Ana bordürde ise iri sekizközlü yıldızlar ardarda yer almaktadır. Az sayıdaki bazı örneklerde ise yuvarlak hatlı rozet çiçekleri görülmektedir.

Türk düğümü sisteminin kullanıldığı Milas halılarının önemli bir grubunu da "Ada Milas" denilen halılar oluşturmaktadırlar. Seccâde boyutlarında dokunan bu grup halılarda, merkezi bir motif bulunmamakta, tamamen bordür sıralarından oluşan desenler tüm halıyı kaplamaktadırlar. Bu bordür sıralarındaki desenler, seccâdelerin bordürlerinden farklı olup, bordür sıralarındaki desenler, seccâdelerin bordürlerinden farklı olup, kıvrık dal ve üzerinde soyut bitkisel motifler şeklindedir.

Milas halılarının renk düzeni de yine diğer halılarla olan farklılığını ortaya koymaktadır. Kök boyalarla veya doğal boyalarla elde edilen bu renkler kırmızı, mavi, sarı, beyaz ve mordur. Kırmızı canlı olmayıp pasteldir. Kiremit kırmızısı veya pas kırmızısı rengindedir. Çok canlı ve göz alıcı olmayan mavi, sarı ve beyaz renkler bir uyum içinde olup, seyrek olarak kullanılan koyu

mor arada hemen dikkat çekmektedir. İç dolgu yani mihrap pas kırmızısı zemimli, ana bordür sarı zeminlidir.

5) KIRŞEHİR SECCÂDELERİ

Kırşehir İç Anadolu Bölgesi'nde yeralan ve taban, yolluk, sedir, yastık, minder, seccâde türlerinde çok miktarda halı dokunan bir ilimizdir. Daha çok seccâde şeklinde olan örneklerden, yörede 17-18. yy.'dan beri halı dokunduğunu anlamaktayız. Anadolu'da ki çeşitli cami ve mescidlerde en çok karşımıza çıkan, Kırşehir seccâdeleridir.

Kök ve doğal boylarla boyanan yün ipliklerle ve Türk düğümü sistemiyle dokunan Kırşehir seccâdelerinde, ortada tepeliği basamaklı bir mihrap nişi, niş üstünde ayetlik veya sandık denilen enine dikdörtgen bir pano yer alır. Niş tepesinde kanca veya çengel şeklinde, alem niteliğinde bir geometrik motif bulunur. Niş içi genelde boş olup, bazen tepeden sarkan küçük bir balık, çiçek veya kandil olabilir. Bazı örneklerde de mihrap içinin büyük bir çiçek demetiyle dolduğu görülür.

Mihrap üstündeki ayetlik veya sandık denilen kısım, bölümlere ayrılır. Ortadaki sekizgen bölümde lale, fırıldak veya kelebeğe benzeyen bir motif bulunur. Bazı örneklerde ise mihrabın üst ve altında veya sadece üstünde yeralan, üsttekine ayetlik, alttakine ayaklık denilen enine dikdörtgen pano da yatık "S" şeklinde ejder figürü yer alır.

Ejder figürünün yer almasıyla Kırşehir halıları, Gördes halıları ile benzerlik gösterirler. Ayrıca 13. yy. sonuna ait Ankara Aslanhane Camii mihrabı da bu grup halılarla bir paralellik gösterir.

Kırşehir seccâdelerinde ince bordürler vardır. Genelde bitkisel desenlidir. Bu bitkisel desenli ince bordürler arasında, Kula halılarında olduğu gibi ince şerit bordürler yer alır. Ayrıca, çift mihraplı Gördes seccâdelerindeki ince bordür deseni olan, kenarları tırtıklı yaprak ve ucunda lâleden oluşan çiçek motifinin bazı Kırşehir seccâdelerinde ana bordür olarak kullanıldığı görülür. Bazı Kırşehir seccâdelerinin ana bordüründe ise top çiçek motifi yer alır.

Kırşehir seccâdelerinde canlı kırmızı, mavi, sarı, yeşil, beyaz, az olarak mor renkler kullanılır.

18. yy.'dan itibaren, Anadolu'da görülen manzaralı halılar Kula çevresinde ve bir de Kırşehir'de dokunur. Bunlarda da yine bir mihrap nişi, içerisinde kat kat evler ve ağaçlardan oluşan hayali doğa görüntüleri yer alır.

Bazı Kırşehir seccâdelerinde iki adet mihrap motifinin içiçe işlendiği görülür.

6) MUCUR SECCADELERİ

Mucur, İç Anadolu Bölgesi'nde, Kırşehir iline bağlı bir ilçedir. Seccâde tipindeki halıların 17. yy'dan beri dokunduğu kaynaklarda belirtilmektedir.

Doğal boyalarla renklendirilmiş yün malzemeyle ve Türk düğümü sistemiyle dokunmuşlardır. Ana renkler pastel kırmızı, sarı, mavi, mor ve yeşildir. Az olarak beyaz ve kahverengi de vardır.

Halının ortasında basamaklı bir mihrap nişi yer alır. Basamaklar bir noktada birleşmezler ve tepede bir uzantı yaparak iki yana genişler, sonra tam tepede birleşirler. Mihrap tepeliğinin üstünde alem niteliğinde eli belinde veya ok ucuna benzer bir motif bulunur. Kenarlardan mihrabın içine doğru birer küçük çiçek motifi uzanır. Mihrap içi genelde boştur. Mihrap köşelikleri boş olabildiği gibi, küçük geometrik motifler veya ibrik motifleriyle doldurulmuş da olabilir. Köşeliklerin etrafını üçgen şeklinde motifler dolandır.

Mihrabın üstünde, ayetlik veya sandık denilen enine dikdörtgen panoda, yanyana dizilmiş mihrap tepeliğine benzer, uçları ok ucu şeklinde nihayetlenen motifler yer alır. Bu bölüm Ladik halılarındaki uzun saplı bitki motiflerinin başlangıç yerlerine benzer.

Mucur seccâdelerinin iki ince, bir kalın bordürü vardır. İnce bordürler mavi ve kahverengi zeminli olup, içtekinde birbirlerine bitişik eşkenar dörtgenler ardarda sıralıdır. Aradaki boşluklara küçük çiçekler yerleştirilmiştir. Dıştaki ince bordürde ise bir merkezden sekiz kola ayrılan ışınsal küçük çiçekler ardarda işlenmiştir. Ana bordür Mucur seccâdelerinin karakteristik bordürüdür. Sarı zeminlidir. Tam merkezde sekiz kollu bir yıldız motifi, bundan uzanan bir sekiz kol ve bunların arası da sekiz adet motifle doldurulmuştur. Bunlar bütünüyle top çiçek motifidir ve bir eşkenardörtgen içindedir. Bu eşkenardörtgenin köşelerinde simetrik ikişer adet eli belindeye benzer motif dört köşeyi doldurup kare oluşturmaktadır. Bu kompozisyon ardarda işlenerek, tüm ana bordürü doldurmaktadır.

Atkı ipleri kırmızıdır.